



LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU TAIKANT SKIRTINGAS ĮĖJIMO Į KLUBĄ „SHOTAS“ KAINAS TYRIMO

2019 m. lapkričio 27 d. Nr. (19)SI-13)SP-114
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2019 m. rugsėjo 26 d. buvo gauta informacija apie tai, kad UAB „EJONAS“ (toliau – Bendrovė) naktinis klubas „Shotas“ (toliau – Klubas) savo socialinio tinklo *Facebook* paskyroje skelbia informaciją, kad merginoms įėjimas į Klubą iki vidurnakčio yra nemokamas. Pavyzdžiui, 2019 m. rugsėjo 13 d. buvo rašoma, kad „pasitarėm su baro komanda – merginoms iki 24:00 ĮĖJIMAS NEMOKAMAS – o ko ne planas?“, 2019 m. rugsėjo 14 d. buvo rašoma: „kontrolierė šnabžda, kaaad... šįvakar iki 00:00h įėjimas MERGINOMS nemokamas!“, 2019 m. rugsėjo 20 d. buvo rašoma, kad „baro vyrukai MERGINOMS ruošia kėdes ir iki 00:00h kviečia užėiti NEMOKAMAI!“, o 2019 m. rugsėjo 21 d. buvo paskelbta: „MERGINOMS, kas tapo beveik jau tradicija, įėjimas iki 00:00h NEMOKAMAS!“

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė, pavaduojanti lygių galimybių kontrolierių, Milda Vainiutė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 17 straipsnio 1 dalimi, pradėjo tyrimą savo iniciatyva dėl galimo Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto nuostatų pažeidimo. Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto nuostatą, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2019 m. spalio 15 d. raštu Nr. (19)SI-13)S-625 buvo kreiptasi į Bendrovės vadovą ir paprašyta motyvuotai paaiškinti, ar moterims taikoms kitos įėjimo į Klubą kainos nei vyrams; jei taip – dėl kokių priežasčių; kas Klubo socialinio tinklo *Facebook* paskyroje paskelbė informaciją apie moterims taikomas lengvatas.

Taip pat paprašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Tarnyboje 2019 m. lapkričio 7 d. buvo gautas Bendrovės raštas, kuriuo buvo atsakoma į Tarnybos pateiktus klausimus.

Bendrovės vadovas paaiškino, kad įprastai įėjimo į Klubą kainos vyrams ir moterims būna vienodos. Į Klubą yra įleidžiami abiejų lyčių atstovai, „neišreiškiant jokio pranašumo“ (taip rašte). Klubas pradeda veiklą nuo 22 valandos, tačiau pagal praktiką pastaruoju metu į Klubą lankytojai atvyksta kur kas vėliau nei po vidurnakčio, taip pat renkasi ženkliai daugiau vyrų nei moterų. Siekiant kuo anksčiau pritraukti lankytojų ir kartu išlaikyti tinkamą vyrų ir moterų proporciją, buvo nuspręsta paskatinti klientų atvykimą į Klubą iki vidurnakčio – socialinio tinklo *Facebook* paskyroje buvo skelbiamas kvietimas moterims į Klubą užėiti nemokamai.

Bendrovės vadovas pabrėžia, kad tokiu kvietimu nebuvo siekiama diskriminuoti asmenis dėl lyties. Kvietimu buvo siekiama didinti lankytojų srautą paskleidžiant žinią vaikinams, kad Klube jau iki vidurnakčio bus merginų, taip sudarant galimybę lankytojams smagiai praleisti laiką šokant ir bendraujant poromis. Klubo tikslas – teikti paslaugas kuo didesniai lankytojų skaičiui, siekti, kad Klube lankytųsi ir merginos, ir vaikinai.

Facebook paskleistoje informacijoje nebuvo siekiama pažeminti, paniekinti arba apriboti teisių ar teikti privilegijas dėl asmens lyties, formuoti nuostatas, kad viena lytis pranašesnė už kitą, bei pažeisti lygių galimybių principus.

Klubo socialinio tinklo *Facebook* paskyroje informaciją, kad merginoms įėjimas iki vidurnakčio nemokamas, paskelbė Klubo komanda.

Bendrovės vadovas taip pat pabrėžė, kad Klubas siekia įgyvendinti moterų ir vyrų lygias teises, visiems baro lankytojams taikyti vienodas sąlygas. Jei būtų nuspręsta, kad kvietimas merginoms iki vidurnakčio užėiti į Klubą nemokamai diskriminavo asmenis dėl jų lyties, ši paskelbta informacija bus pašalinta.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar Bendrovė, Klubo socialinio tinklo *Facebook* paskyroje paskelbdama informacija apie tai, kad moterys į Klubą iki vidurnakčio gali patekti nemokamai,

nepažeidė Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto nuostatų, pagal kurias prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypačingai dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos. Specifiškai 23 straipsnyje nustatomas moterų ir vyrų lygybės principas, pabrėžiama, kad visose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą. Pagal Chartijos turinį darytina išvada, kad Europos Sąjungos institucijoje lyčių lygybei yra skiriamas ypatingas dėmesys.

2004 m. gruodžio 13 d. Europos Sąjungos Tarybos direktyva 2004/113/EB įgyvendinamas vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, siekiama sukurti sistemą kovai su diskriminacija dėl lyties ir užtikrinti lygias galimybes naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas, siekiama valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą. Direktyvoje teigiama, kad vyrų ir moterų lygybės principas yra vienas iš Europos Sąjungos pagrindinių principų.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės,

kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui.

2019 m. rugsėjo 26 d. buvo gauta informacija apie tai, kad Klubas socialiniame tinkle *Facebook* skelbia informaciją, kad merginoms įėjimas į Klubą iki vidurnakčio yra nemokamas.

Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 1 punkto nuostatas, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo visiems vartotojams, nesvarbu, kokia jų lytis, taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ar garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas. Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 13 straipsnio 1 punkto nuostatas, prekių pardavėjo, gamintojo ar paslaugų teikėjo veiksmai pripažįstami pažeidžiantys moterų ir vyrų lygias teises, jeigu dėl asmens lyties, įskaitant mažiau palankų požiūrį į moteris dėl nėštumo ir gimdymo bei vaiko žindymo, taikomos skirtingos apmokėjimo sąlygos ar garantijos už tokias pačias ir tokios pačios vertės prekes, paslaugas, ir gaminius ar nustatomos skirtingos prekių ir paslaugų pasirinkimo galimybės.

Pažymėtina, kad, atsižvelgiant į pirmiau paminėtą teisinį reglamentavimą, asmenims negali būti teikiamos paslaugos skirtingomis apmokėjimo sąlygomis, t. y., skirtingomis kainomis. Pagal

tyrimo medžiagą paaiškėjo, kad tam tikrų Klubo renginių metu (pavyzdžiui, 2019 m. rugsėjo 13 d., 2019 m. rugsėjo 14 d., 2019 m. rugsėjo 20 d., 2019 m. rugsėjo 21 d.) moterims į Klubą buvo nemokamas. Pagal Bendrovės vadovo paaiškinimą, Klubas pradeda darbą 22 valandą, taigi moterys galėjo nemokamai patekti į Klubą 2 valandas (nuo 22 iki 24 valandos). Konstatuotina, kad moterys galėjo patekti į Klubą nemokamai, priešingai nei vyrai, taigi tokiu būdu vyrai buvo tiesiogiai diskriminuojami lyties pagrindu.

Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto nuostatas, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą.

Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 13 straipsnio 2 punkto nuostatas, prekių pardavėjo, gamintojo ar paslaugų teikėjo veiksmai pripažįstami pažeidžiantys moterų ir vyrų lygias teises, jeigu dėl asmens lyties, įskaitant mažiau palankų požiūrį į moteris dėl nėštumo ir gimdymo bei vaiko žindymo, informuojant apie gaminius, prekes ir paslaugas arba reklamuojant jas, formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą, taip pat vartotojai diskriminuojami dėl jų lyties.

Nagrinėjamu atveju Klubo socialinio tinklo *Facebook* paskyroje buvo paskelbta informacija apie tai, kad moterims į klubą tam tikrų renginių metu (pavyzdžiai pateikti pirmiau) iki vidurnakčio yra nemokamas, priešingai nei vyrams. Pažymėtina, jog tokiu atveju skleidžiama informacija, kad vyrai yra diskriminuojami lyties pagrindu, taikant jiems skirtingas kainas už tas pačias paslaugas. Taigi, darytina išvada, kad tokia Bendrovės skelbiama informacija yra formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis (moteris) yra pranašesnė už kitą (vyrus), nes moterims paslaugos teikiamos nemokamai, priešingai nei vyrams, o tokiu būdu vartotojai (vyrai) patenka į mažiau palankią padėtį ir yra diskriminuojami dėl jų lyties.

Pabrėžtina, kad nei Lygių galimybių įstatyme, nei Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatyme nėra numatyta jokių išimčių, kai skirtingomis sąlygomis teikiamos paslaugos būtų pateisinamos dėl kurio nors antidiskriminaciniuose įstatymuose numatyto pagrindo, kuriuo diskriminacija draudžiama.

Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta pirmiau, konstatuotina, kad Bendrovė paskelbdama informaciją apie tai, kad moterys tam tikrų renginių metu į Klubą gali patekti nemokamai, ir taikydamos tokias apmokėjimo už paslaugas kainas, nesudarė visiems vartotojams vienodų sąlygų gauti tas pačias paslaugas ir formavo visuomenės nuostatas, kad viena lytis (moteris) yra pranašesnė už kitą (vyrus). Tokiais veiksmais Bendrovė tiesiogiai diskriminavo vyrus ir padarė pažeidimus, įtvirtintus Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 13 straipsnio 1 ir 2 punktų nuostatuose.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 19 straipsnio 3 dalimi, Lygių galimybių įstatymo 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 6 punkto nuostatomis,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Įspėti Bendrovę dėl padaryto moterų ir vyrų lygių galimybių pažeidimo.
2. Su sprendimu supažindinti Bendrovę.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė